

Haastateltava on käsikirjoittaja-ohjaaja ja viimeaikoina suuntautunut erityisesti kuunnelman tekemiseen. Hän on toiminut elokuva-alalla lähes 20 vuotta mm. tuotantopäällikkönä, apulaisohjaajana ja ohjaajan assistenttina (työhistoriaan sisältyy myös järjestäjän, kuvaussihteerin, editoijan/leikkaajan töitä).

Tiedonlähteet työssäni

Tuskin tänä päivänä ketään yllättää että googletan kaiken ja kaiken aikaa kun projekti on päällä. Näin saan vähintäänkin selville yhteystietoja. Jos kysymys ei ole ns. mielipideasioista vaan tiukasta faktasta, niin googlettamalla etsin asiantuntijoita, joihin otan sitten yhteyttä. Jos mahdollista, lähetän ensin sähköpostia, jossa esittelen asiani lyhyesti ja selkeästi. Viestissä ilmoitan ottavani henkilökohtaisesti yhteyttä tietyn ajan kuluttua. Jos mahdollista, järjestän henkilökohtaisen tapaamisen. Muutoin pyrin vähintäänkin puhelinyhteyteen kyseisen henkilön kanssa.

Jos aiheesta on tehty elokuvia, kirjoitettu kirjoja tai julkaistaan jotain lehteä, nämä kaikki ovat tietysti oivia tiedonlähteitä. Erikoisalueen ollessa kyseessä etsin mahdollisesti aiheesta tehtyjä väitöskirjoja. Sama koskee aihealueita, joista on kirjoitettu paljon. Otan yhteyttä väitöskirjan tekijään ja pyydän häntä suosittelemaan juuri minulle sopivaa lähdemateriaalia. Väitöskirjan tekijä on luultavasti tutustunut aiheeseen laajemmalti kuin minulla ikinä on mahdollisuuksia. Näin otoksesta tulee ytimekäs ja rajattu. Käytän aina apunani myös kirjaston hakupalvelua. Pohdin kaikki mahdolliset hakusanat, jotka käytän sitten hakukoneen läpi. Kirjoissa tietoa on yleensä kattavammin kuin vaikkapa sanomalehtien artikkeleissa tai webbi-sivustoilla. Roolihahmojen kannalta aina hyödyllisintä on tavata tosielämän vastaavassa tilanteessa / ammatissa oleva oikea henkilö. Jos aihealue ei ole omaa maailmaasi, tämä auttaa tärkeiden yksityiskohtien kanssa. Rikoksen tielle en suosittele hakeutumaan, mutta jos kirjoitat vaikkapa joogaamiseen liittyvää tarinaa, niin suosittelen hakeutumaan joogasalille itse toimeen.

Esimerkkitapauksena käsikirjoitukseni, jonka tapahtumat käydään oikeussalissa, tapaamisissa puolustusasianajajan kanssa sekä vankilassa (sellissä ja henkilökunnan alueella). Tätä käsikirjoitusta varten kävin seuraamassa oikeudenkäyntejä. Oikeustalon infosta minulle kerrottiin päivän avoimista istunnoista ja niissä käsiteltävistä tapauksista. Näistä valitsin muutaman, joita kävin seuraamaan. En halunnut toistaa elokuvista tuttuja ns. Lex Hollywood-oikeudenkäyntejä, jotka tietenkään eivät vastaa totuutta (eikä tietysti tarvitsekaan, onhan elokuva fiktiota). Omaan elokuvaani halusin mahdollisimman totuudenmukaiset, suomalaiset, oikeussalikohtaukset. Istuin salissa, seurasin kommunikointia ja oikeussalietikettiä – ja tietysti tunnelmia ja henkilöitä. Tämä on hyvä paitsi käsikirjoittajan, myös ohjaajan kannalta. Ohjaaja näkee kuinka todellisessa tilanteessa toimitaan. Sen lisäksi voi poimia nyansseja; kuinka tuo vastaaja hermostuessaan alkaa liikehtiä, mihin hän katsoo, mitä tekee käsillään. Loputon määrä hyödyllistä tietoa, jota ei lukemalla ja googlettamalla saa.

Oikeudenkäynnissä myös selvisi että tuomiosta päätös tehdään suljetuin ovin, vaikka istunto muuten olisi avoin. Seuraavaksi otin yhteyden asianajajaan, joka paitsi on ollut puolustusasianajajana, myös alan asiantuntijana useissa TV-sarjoissa ja elokuvissa. Toimitin hänelle käsikirjoitukseni luettavaksi. Tämän jälkeen tapasimme ja hän kertoi paitsi yleisvaikutelmasta, myös tapahtumien uskottavuudesta ja oikeellisuudesta. Tämän jälkeen hän antoi vinkkejä tiettyjen ongelmakohtien ratkaisuihin sekä ehdottoman herkullista lisämateriaalia kertomalla omista kokemuksistaan ja keikoistaan. Tällainen henkilö on tietysti löytö, henkilö jolla on myös käsitys ja ymmärrys minun työtäni kohtaan. Tällaisen henkilön voi löytää tarkkailemalla kotimaisten elokuvien ja TV-sarjojen lopputekstejä, joissa asiantuntijat on erikseen mainittu. Lisäksi DVD:t sisältävät usein ns.extroja, joista voi saada hyödyllistä tietoa.

Mitä pitäisi opettaa tiedonhankinnasta?

Kun ollaan kontaktissa ihmisiin:

Ehdottoman tärkeää ja ensisijaista on kuinka ihmisiä lähestytään, miten asiat esitellään ja että kaikkeen apuun suhtaudutaan kiitollisuudella ja nöyryydellä. Usein asiantuntijoille ei ole mahdollista maksaa näiden palveluista. Siksi on erityisen tärkeää muistaa kiittää ihmisiä lopputeksteissä ja mahdollisesti myös kiitoskirjeellä, viestillä tmv. Nämä tuntuvat vähäpätöisiltä ja itsestäänselviltä asioilta, mutta unohtuvat usein. Kohteliaalla käytöksellä taataan että seuraavakin apua tarvitseva sitä varmasti saa. Huono käytös ja tönkyys sulkee ovet.

Toisen ja kolmannen käden tietoa ei kannata pitää faktana, vaan fakta pitää tarkastaa alkuperäisestä paikasta. On hyvä olla perillä faktoista ennenkuin niitä lähtee rikkomaan fiktion suomin vapauksin.

Tekijänoikeuksista on aina otettava selvää. Ensiksikin tekijänoikeutta on kunnioitettava. Toiseksi tämä on rahakysymys. Käsikirjoittajan ei tietenkään pidä kahlita itseään raha-asioilla, mutta jos on kyseessä vaikkapa elokuvan/kuunnelman/kirjan keskeinen tema, on syytä selvittää saako vaikkapa jotain laulua käyttää. Esimerkkinä tästä elokuva, jossa työskentelin. Elokuva oli kirjoitettu yhden tietyn laulajan ja tämän musiikin ympärille. Tämä oli siis kirjoitettu elokuvan kantavaksi temaksi. Käsikirjoitus oli jo valmis kun oikeuksia musiikkiin alettiin selvittää. Musiikin käytölle tuli ehdoton kiello. Tähän musiikin oikeuksien omistajalla on tietenkin täysi oikeus. Toisaalta vaadittava korvaus voi olla suhteettoman suuri elokuvan tmv. budjettiin verrattuna. Erityisesti tulee huomioida ulkomaiset tekijänoikeudella suojatut teokset, koska näiden lupien selvittämiseen menee helposti aikaa kuukausia. Internetistä löytyy eri tekijänoikeuksia valvovien tahojen sivustoja.

Kun asiantuntija-apua pyydetään, on tärkeää esitellä asia mahdollisimman perinpohjaisesti ja ehdottoman rehellisesti. Tämä takaa että saa juuri sen informaation mitä tarvitsee. Asiantuntija on mukana tekemässä tuotosta, joten

häneltä ei kannata pimittää vaikkapa loppuratkaisua. Tämä on yksi työvaihe muiden mukana.